

Skräddare, Sömmerskar och Konfektion.
Upppteckningen avser Hållands skärgård, för
1940.

LUF 131

Ambulerande skräddare.

Uppbudsmanus mor berättade om en skräddare
som gick i hemmen och sydde, när hon var
barn. Han var hemmahörande i socknen,
kallades Skräddare-Pellen. Samma be-
nämning fick hans son Per, som leddes
på Kårvä, och det sadis att han endast
kunde sy byxor. Så vitt uppt. känner till
gick han ej omkring i hemmen och arbetade.
Kanske hade han gjort det tidigare. Han hade
inga gesäller, hans verksamhetsområde omfattade
troligen den del av fastlandet som låg
närmast Kårvä, samt skärgården. Förutom
manskläder - byxor, sydde han otygläder
och sigel. Det berättas om att skräddare

23/1-68

hade sytt storkeftor = korta kappor av
doffel eller värken, lilla kvinnorna.

Jämför, stortröja = ytterkavaj för män.
Skräddaren kom väl vid lekter och au-
litades väl av de fluta. Kläder måste ju
folk ha, men mycket i den vägen köptes
på auktioner. Skräddare - Bellin på Katrö
idkade också lite inamnskärsfiske.

Skräddaren hade mat och husrum åt, som
arbetade och sov i samma rum som
familjen. Abekant vilka redskap han hade
med sig. Tyget, lärft till skjortkläder, värken
lilla arbetskläder var hemvävt. Om köplyg
företom var det kläde. Ännu på 1930-talet
kunde det kalas om en klädesklänning =
manskostym av kläde. Belysningen var
vad som företom i stugan, arbetsdagens
längd var som familjens. Kostnader

aldrig ombalade, förmodligen var det
daglön. Träd och andra sybekar fick
väl kundens skaffa själva. Om arbets-
metoder berättades utdant om mållägning
med knutar på ett snöre. Det talades
inget om skräddarens ausseude i för-
hållande till bönder eller andra, inte
heller om umgängeskrets. Den här nämnda
Skräddare - Pelleu hade väl varit yrket
av sin far och det förfaller ha varit en
gammal skräddare släkt. Följande historier
som berättats om Skräddare - Pelle kan inte
däruas, kan gälla den yngre som bodde på Kalvä
eller hans far som bodde på fastlandet.
"Paska prästas allihop och jag med," sa
Skräddare - Pelleu när han kom till kyrkan
i julottan och lyske omkring sig med
sitt ljus. En gång var han i skärgården

och sydde; På natten kom hustrun
hem från sjön och kände sig illamä-
ende, och tog en sup. Då stack Pelle
upp huvudet och sa: "jag beköms ett
par drappar för jag är inte riktigt
kryer jag heller." Hilarierna citrader
ofta och då med samma skrävande
ljud som i originalet.

Den skräddare - Pelle var * 1845 4/1, som till
skrädd. Per Persson i Siggarp ö Kristina Johansen,
och farfadern var torpare i Socken.

I Hälaryds kyrkby fanns på 1920-30 talen, kanske
ännu senare, en skräddarmästare Sundqvist.

Antikades ej nämnvärt av skärkädsboerna. Inget
bekant om arbetsmetoder, priser o. dgl.

Det förefaller som skräddare för antikals i
Samband med begravningar. Bouppt. 1847
efter Elva Jäns dotter, Halje, Jämskögs socken, där är

anturkmat under begravningskostnader:
till skräddaren Truet O. B., och liknande
har iakttagit någon gång mera. Huruvida
skräddaren har arbetat med begravningskläder
eller likklädsel är ej angivet.

Det blir allt mera vanligt att köpa färdiga
kostymer. Uppm. har köpt sin första färdig-
kostym 1911, priset obekant. Det var de yngre
som började köpa färdigsyft. Obekant för upp-
skräddaren om det nu finns skräddare i
Svebneu.

Sömmerskor

Den första i skärgården som lärde
sy var kusträddare Gustav E. Börjesson's
dotter Augusta på Tärnå, hon var kot. född
1860-65, lärde i Ronneby. Inget har berättats
om hennes sömmad, vad slags kläder hon
sydde eller arbetslön. Vårta sömmerska

var Augusta Månsson f. på Hallå 1863.

Anlagligen lärde hon i Karlshamn.

Måjligen hos en sönnerska Tusché Karlsson,
som ikland anlätades av skärgårdsbor, och
hon var dotter f. en skräddare Johannes

Karlsson. Han var f. i Hälleryd, som till en
bonds i Sångebock. Augusta Månsson bör
ha lärt i 16-17 års åldern (uträknat med ledning
av vad som berättats av uppt. mor.)

Hon var en mycket skicklig sönnerska,
verksam på Hallå och kringliggande öar till
1898 då hon gifte sig och flyttade från Hallå

Aldrig omtalad att hon gick i hemmen och
sydde. Hon sydde klämningar, korta kap-
por, blusar, barnkläder, även byxor till små-
pojkar, skjortor, linstyg, frökläden o. dyl.

någon gång även mansbyxor av blästyg.

Likaså bläckblusar = bussarommar, och ojektkläder.

Syftan för en bomullsblus, kallad -
plusskapla - 25 öre, har det berättats.

Det var en rak och plät blus 3-4 cm hög
krage, blusen knäpptes med knappar 5-6 st.
träsömsärna, utan manschett.

Syftan för övriga plagg ej omnämnt.

Emma Allson f. på Tärnå 1865 lärde sig som
~~ung~~ ung, verkade som sömmerska, ogift, i
hela sitt liv, omnämnt som yrkesskicklig.

Lärvtiden var 6 mån. Emma Allson
sydde i hemmen någon gång. Om talat
att hon 1906 el. 1907 varit hemma hos en
familj på Tärnå och sytt konfirmations-
skjortor till en flicka. Linné, byxor, under-
kjol och svart ullklänning. Meddelaren
visste inget om arbetskostnad.

Handkretsen var i första hand de närmast
boende, den som hade ord ~~var~~ om sig

ACC. N:R M. 16893:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

§ att sy bra fick ju mest kunder.
Redskapen var, symaskinen, ärmbräde,
pressjärnet var mest ett vackert styck-
järn, med lod. Mått lags med en pappers-
rumsa som det klipptes olika märken i,
användes ~~ännu~~ ännu 1910. Plaggen
provades en gång. Material, tyg och
bräd köpte kunden, medan sömmerskan
släppte till häklar, belägg, fjädrar till liv-
kostor m.m. Modejournaler fanns i böj-
ar 1900 talat, hur ofta de förnyades är ej
untalad. I fråga om kunskaper och um-
gänge gjordes ingen särskild behållande
sömmerskar. Måjligen krusades det lite
av någon som ville ha sytt, = förträdde.
Efter 1900 var det flera från skärgården
som lärde sy. Men som sedan de gift
sig och fått barn, endast hvar sy åt

den egna familjen och ev. övrig släkt.
Syltönen för en bomullsklämning på
1930 talat 3.50. Omkring 1910 var syltönen
för en ullklämning 3.50. Då bestod den
av s.k. livkasta, åpsittande foder här
med en massa fjädrar isydda och knäppt
med många häften. Yttertyget, helt fram-
stycke, knäpptes på vävlar axel och i
sidan. Ofta med insättning av annan
tyg eller med "burr" = smöterymkring?
Krage, uppsläende c:a 3 1/2 cm hög med
skruvad i. Kjolen 7 ränder med foder som
syddes ihop samtidigt med yttertyget,
vertikalt 12-15 cm bred "skoning" av något
grövre bomullstyg än fodret och i kantens
ett plyschleand. På 1940 talat fanns i
skägärden ingen yrkeslömmerska.

Familje medlemmarnas klädsämnad.

Varken syst. mor eller mormor har berättat att kläder syddes i hemmet. Undantaget skjortor, linstyg o. dyl. En kvinna, Maria Karls dotter f. 1850 ~~o~~ (ej f. i skär-gårdn.) har berättat att när hon som ung tjänade på Tärnö hade hon sytt sig en "rutaklämming" = av rutigt bomulls tyg. Inget sagt att hon "lätit sy, eller skaffat" den, som det annars hette i dagligt tal.

Och att när den blev färdig dröjde det innan det blev tillfälle att använda den. Varför hon tog den på och provgick den ute i backen-
betesmarken. Det berättades inget om att hon sydde kläder hemma. Lätt någon sömnad hade hon inte. Men det fanns alltid någon som utau att ha lätt kunde sy lite till husbehov, när symaskinerna kom

i allmänt bruk. Likaså fanns det de som lärt sig, utan att ha något handlag blev deras arbete sålunda bra.

Främsitt fört nämnda, kl. 10, aldrig om-
talat att gjuskefolk sydde kläder åt
sig. För 1900 var holligen de nämnda
sömmerskorna de enda enda i skär-
gårdens som hade symaskin.

Senare blev de allt vanligare, köptes
ihland begagnade. Gemensamt symaskin
för flera familjer förhåll. Hand-
sömnad av större klädesplagg ej omtalad.

Det förkom 1915-20 tal. att någon lärde sig
på kortare tid än 6 mån. för att kunna sy
lilla kusstukor. Strumpor stickades
hemma i varje fall grövre vardags-
strumpor. I uppt. haru dom fanns
färdiga strumpor av finare garn att köpa.

Det var i förlita hand husmoderen som
stickade shampor och vantar till
familjen, flickorna fick tidigt lära sig
sticka. Dessutom fanns det nästan
alltid någon gammal farmor eller mors-
mor, som stickade. Stickning och söm-
nad fick i fiskarehemmen stå åt
sidan för litterering och lagning av
fiskeredskap. Endast shampor och van-
tar, inga andra plagg stickades.

Stickmaskiner till husbehov förekom
inte. En flicka från Hallå lärde sticka
och tog en del arbete, omkr. 1910-15 men
fick sluta på gr. av sjukdom.

2
Inga kvinnor befallade sig med att sy
eller sticka, det var fruntimmersarbete.
De som gav sig ut som pjövävar blev
ju frunqna att slappa strumpor och

Sy i knappar, kaupke vrsä sy på en
lapp. Men väl hemma igen fortpalle
de inte att förkvara sig i fråga om sädant.
Inbällringen därvidlag berodde väl
något på att brimorna i familjen
skulle anses en skam för dem att
deras karlar skulle behöva befatta
sig med sädant. Och karlarna i sin
tur var väl rädda för att bli ut-
skräddade. Senna inställning gällde
allt möjligt arbete.

Konfektion.

Kappor 3/4 länga, svart doffel och
kerka, svart rijs fanns att köpa fä-
rdiga i ungt. handom, i Karlskamm
bröligen av Vettergrens fabrikat.

Sortimentet utökades, 1915 fanns 3/4
länga vinterkappor, mest tyg, och olika

färdiga och sommarkappor i hemmet
lyger. När färdiga klämingar köjades
saluföras är oökant. Postorderköp före-
kommer inte. Någon större skillnad i behåffande
konfektion och beställnings sytt i fråga om
kvinnokläder ansågs det nog inte vara,
i varje fall inte om en bra kvinnorska
anlitats. Det där med hemsytt ansågs väl
vara lite enklare. Allting på "hem" i fråga
om olika saker fick med tiden en lite
föraktlig betydelse, hemmasvärt tyg, gå med
hemmasliktade strumpor t. ex. "Det ser hemma-
gjort ut," var något beröm. Efter första världskriget
blev det allt vanligare att köpa färdiga
kappor och suare även klämingar, om inte
annat på en svart kläming vid dödsfall.